

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki*

Aylin DOĞRU SUKUTLAR**
İshak KOZİKOĞLU***

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu çalışmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini küme örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma 2022-2023 öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan okullarda görev yapan 374 öğretmenle yürütülmüştür. Bu çalışmada veri toplama araçları olarak "Öz-Anlayış Ölçeği" ve "Ana Baba Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma), fark istatistikleri (bağımsız örneklemler için t testi, ANOVA), Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı ve basamaklı regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin anne baba tutumlarını daha çok demokratik tutum olarak algıladıkları, erkeklerin kadınlara oranla daha yüksek koruyucu-istekçi tutum algısına sahip olduğu, babanın lise ve ilkököl eğitim düzeyine sahip olmasıyla koruyucu-istekçi tutumun algılanması arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, anne baba tutumları ile yaş arasında ise anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeyinin orta düzeyde olduğu ve erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla öz-şefkat düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Öz-şefkat düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermezken üniversite mezunu olan anneler lehine anlamlı farklılaştığı bulunmuştur. Öz-şefkat düzeyinin yaş değişkenine göre ise anlamlı farklılaşmadığı belirlenmiştir. Algılanan anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuş; demokratik tutum ile öz-şefkat arasında pozitif yönlü orta düzeyde, koruyucu-istekçi tutum ve otoriter tutum ile öz-şefkat arasında ise negatif yönlü orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Demokratik tutumun öz-şefkati %15.6 oranında, koruyucu-istekçi tutumla beraber olduğunda %18.3 oranında yordadığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumları, demokratik tutum, koruyucu-istekçi tutum, otoriter tutum, öz-şefkat, öğretmenler.

The Relationship Between Teachers' Perceived Parental Attitudes And Self-Compassion Levels

Abstract

The purpose of this research is to examine the relationship between teachers' perceived parental attitudes and their self-compassion levels. The correlational survey model, a quantitative research design, was used in this study. The sample of the research was determined using cluster sampling method. The research was conducted with 374 teachers working in schools in the İpekyolu, Tuşba, and Edremit central districts of Van province during the 2022-2023 academic year. "Self-Compassion Scale" and "Parental Attitude Scale" were used as data collection instruments in this

* Bu çalışma ilk yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Öğretmen, İbni Sina İlkokulu, Tekirdağ, ayliindogru@gmail.com, ORCID: orcid.org/ 0009-0001-9573-6832

*** Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Van, ishakkozikoglu@yyu.edu.tr, ORCID: orcid.org/ 0000-0003-3772-4179

research. Descriptive statistics (mean, standard deviation), inferential statistics (independent samples t-test, ANOVA), Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, and stepwise regression analysis were used in the data analysis of the research. As a result of the research; it was found that teachers perceived parental attitudes more as democratic attitudes, men had a higher perception of protective-demanding attitude compared to women, and there was a significant difference in the perception of protective-demanding attitude according to the father's level of education being high school or primary school, and there was no significant difference between parental attitudes and age. It was determined that teachers' perceived self-compassion level was moderate and male teachers had a higher level of self-compassion compared to female teachers. While there was no significant differentiation in self-compassion level according to the father's education level, it was found to be significant in favor of university graduate mothers. There was no significant differentiation in self-compassion level according to age. A significant relationship was found between perceived parental attitudes and self-compassion levels; a positively moderate relationship between democratic attitude and self-compassion, and a negatively moderate relationship between protective-demanding attitude, authoritarian attitude, and self-compassion were identified. It was found that democratic attitude predicted self-compassion by 15.6%, and when combined with protective-demanding attitude, it predicted it by 18.3%.

Keywords: Parental attitudes, democratic attitude, protective-demanding attitude, authoritarian attitude, self-compassion, teachers.

Giriş

Çocuk gelişiminde en etkili yılların geçirildiği ve toplumsallaşmanın sağlandığı ilk kurum aile olarak bilinmektedir (Tuncer, 1980). Bu sebeple psikolojinin bağımsız bir bilim dalı kabul edilmesinden bu yana incelenen temel konulardan birisi de anne babaların çocukları üstündeki etkileri olmuştur (Sümer vd., 2010). Korap'a (2013) göre çocuk gelişiminde 0-6 yaş kritik dönemdir ve bu dönemin tamamı aile içerisinde geçirilmektedir. Bu nedenle ailenin çocuğa karşı tutum ve davranışları çocuğun kişiliğinde belirleyici olmaktadır. Bireyler anne babalarından gördükleri tutumlara göre çevre ve kendileri hakkında olumlu veya olumsuz düşüncelere kapılmakta (Bilecik, 2017) ve yetiştikleri aile ortamına göre tutum geliştirmektedirler (Waasdorp vd., 2020). Ebeveynlerin çocuklarıyla aralarındaki ilişkide geliştirdikleri davranış kalıplarının tümü anne baba tutumları olarak ifade edilmektedir (Coşkun, 2017).

Sağlıklı bir kişilik gelişimi sağlanmasında Erikson'un sosyal yaklaşımında değindiği üzere ebeveyn tutumlarının önemi oldukça büyüktür (Erginbay, 2014). Bireylerin sosyal deneyimlerini ilk yaşadığı yer ailedir, çocuk ailedeki bireylerle etkileşim içinde ailesinden etkilenecek büyür (Yücel, 2013). Çocuğun sosyal gelişiminin temelinde ailenin çocukla iletişimi önemli rol oynamaktadır (Pekdoğan ve Kanak, 2015). Aslında çocuklar için anne babalarının ne dediklerinden çok ne yaptıklarının önemi vardır. Çocuklar gözlem konusunda oldukça yeteneklidir ve gözlem yaparak öğrenirler (Yalçın ve Özdemir, 2021). Çocuğun kendine güven duyması, kendi yeterliklerinin farkında olması ve iletişiminin kuvvetli olması, ailenin görevlerinden bazılarıdır (Durmuş, 2006). Bu durumda çocuğun sağlıklı ve nitelikli gelişimi üzerinde ebeveyn tutumlarının önemli olduğu görülmektedir.

Anne baba tutumları alanyazında farklı şekilde sınıflandırılmakla birlikte Yavuzer (2020) karşılaşılan anne baba tutumlarını şu başlıklar altında toplamıştır: Baskıcı tutum, destekleyici tutum, gevşek tutum, aşırı korumacı tutum, tutarsız ve kararsız tutum. Kuzgun ve Eldeleklioğlu'na (1999) göre ise ülkemizde en sık olarak rastlanan anne baba tutumları; koruyucu, otoriter ve demokratik tutum olmak üzere üç kategoride incelenebilir.

Aşırı koruyucu anne baba tutumu, çocuğun sorumluluklarını onun yerine yapan, hata yapmasına izin vermeden onu sürekli koruyup kollayan davranışları içerir (Gökmenoğlu, 2011). Bu tutum anne babanın çocuklarını fazla kontrol altında tutmalarıdır denilebilir, çocuğun sorumluluk kazanmasını engelleyecek şekilde, zorlanmasın ya da yorulmasın diye anne babanın her görevi onun yerine yapması sonucu çocuk deneyim edinemez (Başal vd., 2014). Çocuğun becerileri engellendiğinden tam gelişemez ve çocuk kendine ait fikirleri olmayan, kendine güvenmeyen bir birey olur (Sak vd., 2015). Kendiyle ilgili konularda bile düşüncesini dile getirmekte zorlanır, bu durum olumsuz davranış kalıpları ve kişilik özellikleri gelişmesine neden olabilir (Pekyürek, 2018). Bu tutumla yetişen çocuklar genellikle aile üyeleri ya da başkalarının yanında olmasına ihtiyaç duyarak bağımlı bir yaşam sürmektedirler (Okuyucu, 2017).

Otoriter anne baba tutumu, çocuktan şartsız boyun eğme bekler (Gander ve Gardiner, 2015). Ebeveynler bu tutumda çocuğun üzerinde hâkimiyet kurmak ister, gerekçe bildirmeden katı kurallar koyar ve her zaman kendi istediklerinin olmasını talep ederler (Doğruyol, 2023). Koşulsuz şekilde kurallara uyulmasını bekleyen anne baba, kurallara uyulmadığında cezalandırma yöntemini kullanır (Çetinkale, 2006). Koyulan kurallar nedeniyle anne babalar sevgilerini belli edemeyebilirler (Çağdaş, 2015). Bu tutum sonucunda çocuklar genellikle kendini rahat ifade edemeyen, sessiz, çevreden çok hızlı etkilenen (Okumuş, 2018), problem çözme konusunda başarısız bireyler olurlar (Kayaalp ve Gündüz, 2018).

Demokratik anne baba tutumunda ise, çocuğu eğitmek için sevgi kullanılmaz çünkü koşulsuz sevmeye ebeveynlerin temel görevlerindedir (Kulaksızoğlu, 2011). Anne babalar çocuğun sorumluluk ve rollerini desteklerler, çocuğun bir birey olduğuna dikkat ederek fikirlerine özen gösterirler (Eroğlu, 2017). Amaç çocuğun gelişimini sağlamakla beraber sorumluluk bilincini oluşturmaktır. Bu sebeple demokratik ailelerde davranışların sonuçları bellidir ve kurallar aile üyeleri tarafından hep beraber oluşturulur (Dursun, 2010). Aile üyeleri birbirine değer verir, karar alma sürecinde işbirliği yapar, aileyi ilgilendiren durumlarda tüm bireyler bir araya gelerek çözüm bulmaya çalışır. Tüm aile üyeleri fikirlerini açık ve rahatça söyler, kararlar bu şekilde alınır (Yılmaz, 2009). Bu tutum sonucunda sorumluluk duygusu gelişen çocuklar, yaşadıkları olaylar karşısında problem çözme becerisine sahip olur ve pratik fikirler geliştirebilirler (Kayaalp ve Gündüz, 2018).

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

Anne babaların tutumları çocuğun gelişim sürecini biçimlendirmekle kalmayıp yetişkinlik döneminde de bireyin hayatına etki etmektedir (Gülkaya, 2018). Çocuklarda kritik bir dönem olarak kabul edilen 0-6 yaş, aile etrafında geçmektedir, bu sebeple ailedeki tutum ve davranışlar çocuğun şimdi ve gelecekteki hayatıyla ilgili birçok faktörü doğrudan etkilemektedir (Korap, 2013). Anne ve babalar yaşamlarında sorun yaşadıklarında davranışları etkilenmekte, bu durum çocukların tutumlarını da etkilemektedir (Şahin, 2018). Görüldüğü üzere anne baba tutumları çocuk üzerinde birçok açıdan önemli olabilmektedir ve bunlardan birisi de öz-şefkattir.

Ebeveyn tutumlarının olumsuz geliştiği durumlarda bireyin hayatındaki temel dinamikler üzerinde önemli psikolojik sorunlar oluşabilir (Çetinkale, 2004) ve öz-şefkat bu dinamiklerden biridir (Neff, 2004). Erken dönem yaşanmışlıkları ve yetiştirilme tarzları yetişkinlikteki öz-şefkat düzeyinde belirleyici bir rol oynamaktadır ve kişinin içinde bulunduğu çevre öz-şefkat gelişiminde oldukça önemlidir (Neff, 2003a). Psikolojiyle ilgili alanyazında Neff (2003a, 2003b) sayesinde yer bulan öz-şefkat kavramı, Budist kültürünün bir parçasıdır. Budist felsefeye baktığımızda acı ve zor yaşantılar hayatın içindedir, hemen hemen herkes acı şeyler yaşar (Rubin, 2013). Öz-şefkat acılarımızla baş etmenin doğru yollarından biri olarak görülebilir (Neff, 2003a). Neff (2003b), diğerleri için olan şefkat kavramını, bireyin kendine yönelik şefkat göstermesi olarak genişleterek öz-şefkati tanımlar. Germer'a (2009) göre, öz-şefkat bireyin kendi kendine yardım etme isteğidir. Duygusal bir tehlikeyle baş başa kalındığında fiziksel tehlikelerde olduğu kadar kendi yardımımıza ihtiyaç duyulmaktadır. Öz-şefkat acı içeren deneyimlerde bireyin kendisiyle sağlıklı bir ilişki kurması için bir yoldur, bu acı içeren durumlar algılanan yetersizlik, yaşam zorluğu ve başarısızlık olabilir (Neff vd., 2020).

Öz-şefkat bireyin kendi olumsuz yaşantılarına karşı nazik olmasını ve iyileşmek için kendine yardım etmesini içerir. Genel olarak kişilerin kendilerini sevdiğini düşünülse de kişilerin kendilerini sert şekilde eleştirdiği de doğrudur (Neff, 2003). Gilbert (2019), insanların kendilerini eleştirdiklerinde beynin tehditleri algılayan bölgesi amigdalanın aktive olduğunu ve savaş, kaç ya da dön tepkisi verdiğini söyler. Bu sebeple adrenalin ve kortizol salgılanır. Özellikle öz-eleştiri devreye girdiğinde sistem çok hızlı yanıt vermektedir, bu sistem fiziksel tehlikelerde oldukça faydalıdır ancak psikolojik iyi oluş için çok yararlı olduğu söylenemez. Neff ve Germer (2018), beyindeki bu sistemin vücudun strese girmesine neden olduğunu belirtir ve kronik stres, kaygı ve depresyona yol açar. Bu sebeplerle de alıştığımız öz-eleştiri psikolojik ve fiziksel sağlığımıza zararlıdır. Eleştirel iç ses, birey için acı vericidir, öz-şefkat düzeyi yükseldiğinde ise kişi acıyla baş edebilmek için kendine karşı hoşgörülü ve kibar davranır. Young ve Klosko'ya (1994) göre, eleştirel bir iç sese sahip olan kişilerde öz-şefkat düzeyi düşüktür. Öz-şefkat düzeyi düşük olanlar hayata karşı daha endişelidir ve başarısızlık endişesini daha sık yaşarlar. Öz-şefkati yüksek olanlar ise sonuç değil süreç odaklı olurlar ve kendilerini ana bırakarak süreçten keyif alırlar, bu da genellikle başarıyı getirir. Öz-şefkatte amaç acıdan kaçmak değil acıyı

şefkatli bir şekilde kabul edip mutlu olmaktır (Neff vd., 2020). Öz-şefkat aslında bir çeşit kabul etme durumudur, duygu, düşünce ve duyuların farkında olarak deneyimleme ve yaşanan acı çekme sürecini de tamamen kabul etmektir (Germer, 2009). Eğer birey başkalarına gösterdiği merhamet duygusunu kendine de gösterebiliyorsa öz-şefkat duygusuna sahip olduğu söylenebilir (Neff, 2012).

İlgili alanyazın incelendiğinde; Kawamura ve diğerlerinin (2002) yaptıkları çalışmada, otoriter anne babanın yetiştirdiği bireylerin, yetişkin olduklarında yanlışlarından dolayı daha fazla endişeli ve hareketlerinden şüpheli oldukları bulunmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak bireylerin çocukluk yaşantılarındaki sert tutumların yetişkinlikte kendilerine yöneldiği düşünülebilir (Hall, 2015). Kötü ebeveynlik olarak adlandırılan düşük ebeveyn sıcaklığı, aşırı koruyucu tavır ve yüksek red durumunun yetişkinlerde düşük öz-şefkate neden olduğu (Pepping vd., 2015), duygusal sıcaklık alt boyutunun yüksek öz-şefkatle ilişkili olduğu bulunmuştur (İmanoğlu, 2021). Tanaka ve diğerleri (2011) tarafından çocukluk çağı duygusal istismar ve duygusal ihmalinin öz-şefkat ile düşük düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Yapılan benzer çalışmalara (Altun, 2021; Eker, 2011; McClun ve Merrell, 1998; Temiz, 2020; Yılmaz, 2009) bakıldığında; demokratik anne baba tutumunun öz-şefkat ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu, otoriter ve koruyucu anne baba tutumunun ise öz-şefkat ile negatif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Öz-şefkat kavramının son dönemlerde karşımıza daha sık çıktığı görülmektedir. Günümüzde pozitif psikolojiye artan ilgi ile birlikte bireylerin olumsuz yönlerinden çok, psikolojik sağlık da denilen iyi oluşa destek olacak olumlu özelliklerine odaklanılmaya başlanmıştır. Bireylerin kendilerine gösterdikleri sevgi ve şefkatin psikolojik iyi oluşu ne kadar etkilediği düşünüldüğünde bu durumun nedeni anlaşılmalıdır. Öz-şefkatin hayatın ilerleyen dönemlerinde de geliştirilebilir olduğu düşünülse de kişinin kendine sevgi ve anlayış göstermesinin daha çok onu yetiştirirken ailesinin gösterdiği koşulsuz sevgiyle ilişkili olduğu yapılan çalışmalarda (Kıvrak, 2021; Küçük, 2020) görülmektedir. Özellikle 0-6 yaş döneminin insan kişiliğinin temelini oluşturduğu bilinmektedir. Kendini sevmek ve değerli olduğunu bilmek de bu dönemde temelleri atılan bir hissiyattır. Bu sebeplerle öz-şefkat ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi farklı değişkenleri de göz önüne alarak araştırmak önem taşımaktadır.

Alanyazın incelendiğinde ülkemizde anne baba tutumları ve öz-şefkati ilişkilendiren çalışma sayısının oldukça az olduğu ve yapılan çalışmaların üniversite öğrencileriyle yürütüldüğü görülmüştür. Bu durum bu iki değişken arasındaki ilişkinin farklı örneklem grupları üzerinden incelenmesine ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin öğrencileri ile olan ilişkisinde şefkatin hem öğretmenin iyi olma durumu açısından hem de mesleki açıdan bir gereklilik olduğu kabul edilebilir (Soyer, 2010). Ayrıca, bir insanın başkalarına gerçek anlamda şefkat gösterebilmesi için önce kendine şefkatle yaklaşmayı öğrenmesi gerektiği, bu nedenle öz-şefkatin öncelikli ve temel olduğu söylenmektedir (Çetinkaya, 2022). Bireyde öz-şefkat düzeyi yüksek olduğunda, olumlu düşünceler artıp olumsuz

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

düşüncelerin etkisi azalacaktır, bu sebeple bireylerin kendilerini geliştirmelerine yardımcı olmayı hedefleyen profesyonellerin (öğretmenler, psikolojik danışmanlar, psikiyatristler) böyle temel bir beceriyi kullanmaları gerekmektedir (Deniz vd., 2008). Öğretmenlerde öz-şefkat, öğretmenin hem kendine hem de öğrencilerine olan yaklaşımını etkilemektedir. Bunun yanı sıra öz-şefkat olumsuz düşüncelerin azalmasını sağladığından öğretmenlik gibi diğerlerine yardım etmeyi ve geliştirmeyi hedefleyen meslek mensuplarında bulunması gereken bir beceridir. Ayrıca, öğretmenlik mesleğinde öğretmenlerin yaşadıkları tükenmişlik sendromu, mesleki sorunlar düşünüldüğünde onların da öz-şefkate ihtiyacı olduğu, öz-şefkatlerini etkileyen etmenlerin incelenmesinin onların öz şefkatlerinin desteklenmesi gibi konularda yararlı olabileceği söylenebilir. Hayatımızın önemli yıllarını geçirdiğimiz yer olan okulun, dolayısıyla öğretmenlerin bireylerin öz-şefkatleri üzerinde önemli etkileri olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlerin öz-şefkatinin ne düzeyde olduğunun ve anne baba tutumuyla ilişkisinin bulunmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu konuda alanyazın incelendiğinde öğretmenlerde öz-şefkat düzeyinin ölçülmesine yönelik araştırma sayısının oldukça az olduğu, öğretmenlerde algılanan anne baba tutumu ile öz-şefkati ilişkilendiren çalışmaya ulaşılamadığı görülmüştür. Bu çıkış noktasından hareketle, bu araştırmanın amacı öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları cinsiyet, yaş, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin öz-şefkat düzeyleri nedir?
4. Öğretmenlerin öz-şefkat düzeyleri cinsiyet, yaş, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları öz-şefkat düzeylerini ne düzeyde yordamaktadır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelindeki çalışmalarda bir durum ya da olay olduğu haliyle betimlenmekte ve bu durumda etkisi olan değişkenlerin ilişkisi ve dereceleri açıklanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2008). Bu araştırmada öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasındaki ilişki araştırmanın odak noktasını oluşturduğu için ilişkisel tarama modelinin kullanılması uygun görülmüştür.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Van ili merkez ilçelerinde yer alan okullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre Van ili merkez ilçelerinde (İpekyolu, Tuşba, Edremit) görev yapan öğretmenlerin ilçelere göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1*Çalışma Evrenindeki Öğretmenlerin İlçelere Göre Dağılımı*

<i>İlçeler</i>	<i>Okul Sayısı</i>	<i>Görev Yapan Öğretmen Sayısı</i>
Edremit	147	2755
İpekyolu	212	5395
Tuşba	175	2774
Toplam	534	10924

Tablo 1 incelendiğinde, en çok öğretmen sayısının İpekyolu ilçesinde olduğu, bunu sırasıyla Tuşba ve Edremit ilçeleri takip ettiği ve Van ili merkez ilçelerinde bulunan okullarda toplam 10924 öğretmenin görev yaptığı görülmektedir.

Bu çalışmada, çalışmaya dâhil edilecek kişileri belirlemek amacıyla küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Evren, genellikle içinde çeşitli elemanları barındıran benzer amaçlı kümelerden meydana gelir. Evreni oluşturan bütün kümelerin eşit olarak belirlenme şansına sahip olmasıyla yapılan örnekleme küme örnekleme olarak adlandırılır (Karasar, 2012). Bu çalışmada Van ili Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullar birer küme kabul edilmiş ve okulların listeleri belirlenip aralarından çalışmaya dâhil edilen okullar seçkisiz olarak belirlenmiştir. Belirlenen okullarda ulaşılabilen öğretmenler çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Evren 10000 iken 0.05’lik hata payı ile örneklem büyüklüğünün 370 kişi olması uygun bir örneklem büyüklüğüdür (Çingı, 1994; Akt. Büyüköztürk vd., 2008). Buna uygun olarak 374 kişilik bir örnekleme ulaşılmıştır ve bu sayının evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu düşünülmektedir. Örnekleme ilişkin demografik özellikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2*Örnekleme Dâhil Edilen Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri*

Özellik	Kategori	Sayı (N)
Cinsiyet	Kadın	217
	Erkek	157
Yaş	21-30 arası	173
	31-40 arası	135
	41 ve üzeri	66

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	87
	İlkokul	121
	Ortaokul	31
	Lise	23
	Üniversite	112
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	28
	İlkokul	148
	Ortaokul	47
	Lise	74
	Üniversite	77
Toplam		374

Tablo 2 incelendiğinde; örnekleme dâhil edilen öğretmenlerin yarısından fazlası kadındır. Öğretmenlerin çoğu 21-40 yaş aralığındadır. Öğretmenlerin anne ve baba eğitim düzeylerine bakıldığında ise ilkokul mezunu olanların sayısının daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, veri toplama araçları olarak “Öz-Anlayış Ölçeği” ve “Ana Baba Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Öz-anlayış ölçeği. Bu araştırmada Neff (2003b) tarafından geliştirilen ve Deniz vd. (2008) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Öz-Anlayış Ölçeği kullanılmıştır. Neff (2003b) tarafından geliştirilen Öz-Anlayış (self-Compassion) Ölçeği, 26 maddedir ve öz-şefkat yapısının özelliklerini değerlendirmektedir. Kendine şefkat, kendini yargılama, ortak insanlık paylaşımı, izolasyon, farkındalık ve aşırı özdeşleşme olmak üzere altı alt boyuttan oluşmaktadır.

Türkçe Öz-Anlayış Ölçeğinde orijinalinden farklı olarak ölçeğin tek boyutlu bir yapı gösterdiği bulunmuş ve madde toplam korelasyonunda .30'un altında olan 2 madde (1, 22) ölçekten çıkarılarak 24 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. 24 maddenin 11'i ters maddedir ve puanlaması ters olarak yapılmaktadır. “Hemen hemen hiçbir zaman=1” ve “Hemen hemen her zaman=5” aralığında değişen 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .89 ve test-tekrar test korelasyonu .83 olarak bulunmuştur (Deniz vd., 2008). Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

Ana baba tutum ölçeği. Ölçek anne babalara ait tutumları ortaya çıkarmak amacıyla Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiş, Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1999) tarafından psikometrik çalışmaları yeniden yapılarak revize edilmiştir. Ana baba tutumu ölçeği; demokratik, otoriter ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar yapılan faktör analizi sonucu belirlenmiştir. Ölçekte demokratik alt boyutu için 15, otoriter alt boyutu için 10 koruyucu-istekçi alt boyutu için 15 madde olmak üzere toplam 40 madde vardır. Ölçek beşli likert tipinde hazırlanmıştır. Hiç uygun değil “1”, çok az uygun “2”, kısmen uygun “3”, oldukça uygun “4”, tamamen uygun “5” şeklinde sıralama

yapılmıştır. Ters madde yoktur. Ölçekten alınan puanlar her alt boyut için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Anne baba ölçeğinin iç tutarlılık katsayıları Cronbach alfa formülü ile hesaplanmış, katsayılar demokratik alt boyutu için 0.90, koruyucu alt boyutu için 0.82, otoriter alt boyutu için 0.79 olarak bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999). Bu çalışmada ise ölçeğin alt boyutları için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları demokratik alt boyutu için 0.94, koruyucu-istekçi alt boyutu için 0.90, otoriter alt boyutu için 0.86 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2022-2023 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde araştırmacı tarafından belirlenen resmi anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlerden elde edilmiştir. Okullar belirlenirken çalışma evrenindeki her bir okulun ismi küçük kâğıtların üzerine yazılıp katlanmış ve sonrasında rastgele okullar seçilmiştir. Veri toplama sürecinde öncelikle Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimleri Etik Kurulu Başkanlığı'ndan uygulama onayı alınmış ve Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden resmi izinler alınmıştır. Van ili Edremit, İpekyolu ve Tuşba ilçelerinde yer alan anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan öğretmenlere gönüllük esasına dayalı olarak ölçeklerin uygulanması ile veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması işlemi yaklaşık dört ay sürmüştür. Verilerin yaklaşık olarak yarısı (200 öğretmen) Google form programı üzerinden oluşturulan form aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır, geri kalanı ise (174 öğretmen) okullarda öğretmenlere dağıtılan formlar ile yüz yüze toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ve öz-şefkat düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır. Aritmetik ortalama puanlarının yorumlanmasında; '1-1.79 arası' çok düşük düzey, '1.80-2.59 arası' düşük düzey, '2.60-3.39 arası' orta düzey, '3.40-4.19 arası' yüksek düzey ve '4.20-5.00 arası' çok yüksek düzey olarak kabul edilmiştir.

Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik normallik testi yapılmış ve çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin ± 1 aralığında olduğu belirlenmiştir. Normal dağılımın olduğu varsayılabilmesi için çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında olması beklendiği (Büyüköztürk vd., 2008) için verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ve öz-şefkat düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik araştırma verileri normal dağılım gösterdiği için bağımsız örneklem için t testi; yaş, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik ise araştırma verileri normal dağılım

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

gösterdiği için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA testinde anlamlı fark çıkması durumunda farkın kaynağını bulmak için ise Scheffe testi kullanılmıştır.

Anne baba tutumu ile öz-şefkat arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayılarına bakılmış ve katsayıların yorumlanmasında '0.00-0.29 arası' düşük, '0.30-0.69 arası' orta, '0.70-1.00 arası' yüksek düzey olarak kabul edilmiştir. Anne baba tutumlarının öz-şefkati ne derece yordadığını bulmak için ise basamaklı regresyon analizi kullanılmıştır. Basamaklı regresyon analizinden önce varsayımları karşılayıp karşılamadığı kontrol edilmiştir. Bu doğrultuda, kovaryans matrislerinin dağılımı için Box's M, varyansların homojenliği için ise Levene testi sonuçlarına bakılmış ve sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı için (Büyüköztürk vd., 2008) varyans-kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımının karşılandığına karar verilmiştir. Çok değişkenli normallik varsayımı için Mahalonobis uzaklık değerlerine bakılarak uç değerler (3 kişi) veri setinden çıkarılmıştır. Saçılım grafikleri incelenerek bağımlı değişkenler arasındaki doğrusallık varsayımının karşılandığı belirlenmiştir. Ayrıca, bağımlı değişkenler arasında orta ve yüksek düzeyde ilişkilerin olduğu, değişkenler arasındaki en yüksek ilişkinin .74 olduğu hesaplanmıştır. Tabachnick ve Fidell'e (2007) göre değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının .90 üzerinde olması çoklu bağlantı problemine işaret eder. Bu durumda, bağımlı değişkenler arasında çoklu bağlantı probleminin olmadığı görülmüştür.

Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik olarak öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Öğretmenlerin Ana Baba Tutumu Ölçeğine Verdikleri Yanıtlara Göre Hesaplanan Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçekler	Sayı (N)	\bar{X}	s
Demokratik Tutum	374	3.46	0.85
Koruyucu-İstekçi Tutum	374	2.38	0.76
Otoriter Tutum	374	2.31	0.81

Tablo 3 verilerine göre öğretmenlerin anne baba tutumu ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplara ilişkin aritmetik ortalama puanları incelendiğinde, öğretmenlerin algıladıkları demokratik anne baba tutumlarının (\bar{X} =3.46) yüksek düzeyde, koruyucu-istekçi (\bar{X} =2.38) ve otoriter (\bar{X} =2.31) anne baba tutumlarının ise düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumda öğretmenlerin anne baba tutumlarını daha çok demokratik tutum olarak algıladıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4*Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Cinsiyete Göre t testi Sonuçları*

Ölçekler	Cinsiyet	Sayı	\bar{X}	s	sd	t	p
Demokratik Tutum	Kadın	217	3.51	0.88	372	1.38	0.17
	Erkek	157	3.39	0.81			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Kadın	216	2.29	0.75	371	-2.76	0.006
	Erkek	157	2.51	0.76			
Otoriter Tutum	Kadın	217	2.26	0.83	372	-1.37	0.17
	Erkek	157	2.38	0.77			

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarında, koruyucu-istekçi tutumda cinsiyete göre erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(371)} = -2.76$, $p < .05$). Bu durumda, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere kıyasla anne baba tutumlarını koruyucu-istekçi tutum olarak algılama düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının yaşa göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5*Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Yaşa Göre ANOVA Testi Sonuçları*

Betimsel İstatistikler			ANOVA Sonuçları							
Ölçek	Yaş	Sayı	\bar{X}	S	Varyans Kaynağı	K.T	sd	K.O	F	p
Demokratik Tutum	21-30	173	3.47	0.78	Gruplar arası	0.02	2	.012	.017	.983
	31-40	135	3.46	0.90	Gruplar içi	269.315	371	.726		
	41 ve üzeri	66	3.44	0.93	Toplam	269.339	373			
Koruyucu-İstekçi Tutum	21-30	172	2.43	0.77	Gruplar arası	2.745	2	1.37	2.39	.093
	31-40	135	2.41	0.79	Gruplar içi	212.497	370	.574		
	41 ve üzeri	66	2.20	0.65	Toplam	215.242	372			
Otoriter Tutum	21-30	173	2.32	0.77	Gruplar arası	0.543	2	.27	.417	.659
	31-40	135	2.34	0.88	Gruplar içi	241.425	371	.65		
	41 ve üzeri	66	2.23	0.76	Toplam	241.968	373			

Tablo 5 verilerine göre, öğretmenlerin algıladıkları demokratik ($F_{(2,371)} = .017$, $p > .05$), koruyucu-istekçi ($F_{(2,370)} = 2.39$, $p > .05$) ve otoriter ($F_{(2,371)} = .417$, $p > .05$) anne baba tutumunun yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu durumda, farklı yaş grubundaki öğretmenlerin anne baba tutumlarını benzer düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>			<i>ANOVA Sonuçları</i>							
<i>Ölçek</i>	<i>Anne eğitim düzeyi</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Demokratik Tutum	Okuryazar değil	87	3.34	0.91	Gruplar arası	6.417	4	1.60	2.251	.063
	İlkokul	121	3.47	0.79						
	Ortaokul	31	3.53	0.68	Gruplar içi	262.923	369	.71		
	Lise	23	3.92	0.72						
	Üniversite	112	3.42	0.91					Toplam	269.339
Koruyucu-İstekçi Tutum	Okuryazar değil	86	3.34	.91	Gruplar arası	0.199	4	.05	0.085	.987
	İlkokul	121	3.47	.79						
	Ortaokul	31	3.53	.68						
	Lise	23	3.92	.72	Toplam	215.242	372			
	Üniversite	112	3.42	.91						
Otoriter Tutum	Okuryazar değil	87	2.34	0.82	Gruplar arası	2.633	4	.66	1.015	.399
	İlkokul	121	2.28	0.74						
	Ortaokul	31	2.29	0.65						
	Lise	23	2.03	0.75	Toplam	241.968	373			
	Üniversite	112	2.38	0.90						

Tablo 6 verileri incelendiğinde, öğretmenlerin algıladıkları demokratik ($F_{(4,369)}=2.251$, $p>.05$), koruyucu-istekçi ($F_{(4,368)}=.085$, $p>.05$) ve otoriter ($F_{(4,369)}=1.015$, $p>.05$) anne baba tutumunun anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir. Bu durumda, farklı anne eğitim düzeylerine sahip öğretmenlerin anne baba tutumlarını benzer algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>			<i>ANOVA Sonuçları</i>							
<i>Ölçek</i>	<i>Baba düzeyi</i>	<i>eğitir Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Demokratik Tutum	Okuryazar değil	28	3.07	0.97	Gruplar	5.025	4	1.256	1.754	.138
	İlkokul	148	3.48	0.81	arası					
	Ortaokul	47	3.44	0.88	Gruplar	264.314	369	.716		
	Lise	74	3.55	0.83	içi					
	Üniversite	77	3.47	0.87	Toplam	269.339	373			
Koruyucu-İstekçi Tutum	Okuryazar değil	28	3.64	0.85	Gruplar	7.582	4	1.895	3.359	.01
	İlkokul	148	2.25	0.71	arası					
	Ortaokul	46	2.48	0.77	Gruplar	207.66	368	.564		
	Lise	74	2.56	0.78	içi					
	Üniversite	77	2.31	0.76	Toplam	215.242	372			
Otoriter Tutum	Okuryazar değil	28	2.56	0.97	Gruplar	4.614	4	1.154	1.793	.129
	İlkokul	148	2.20	0.75	arası					
	Ortaokul	47	2.35	0.78	Gruplar	237.354	369	.643		
	Lise	74	2.29	0.80	içi					
	Üniversite	77	2.43	0.85	Toplam	241.968	373			

Tablo 7 verilerine göre, öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumlarından koruyucu-istekçi tutumun baba eğitim düzeyine göre ($F_{(4,368)}=3.359, p<.05$) anlamlı farklılaştığı, babası lise mezunu ile ilkokul mezunu olanlar arasında babası lise mezunu olanlar lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda, baba eğitim düzeyi lise olan öğretmenlerin koruyucu-istekçi anne baba tutumunu daha yüksek algıladıkları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemine yönelik olarak öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin ($\bar{X}=3.28$) orta düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Cinsiyete Göre t testi Sonuçları

<i>Ölçekler</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>s</i>	<i>Sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Öz-şefkat	Kadın	217	3.22	0.73	372	-2.01	0.045
	Erkek	157	3.37	0.62			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin cinsiyete göre erkekler lehine anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($t_{(372)}=-2.01, p<.05$). Bu durumda, erkek öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin kadın öğretmenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeylerinin yaşa göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 9

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Yaşa Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<i>Ölçek</i>	<i>Yaş</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Öz-şefkat	21-30 yaş	173	3.22	0.69	Gruplar arası	1.916	2	.958	2.01	.13
	31-40 yaş	135	3.31	0.65	Gruplar içi	176.645	371	.476		
	41 ve üzeri	66	3.41	0.75	Toplam	178.561	373			

Tablo 9 verilerine göre, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(2,371)}=2.01$, $p>.05$). Bu durumda farklı yaştaki öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin benzer düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>					
<i>Ölçek</i>	<i>Anne eğitim düzeyi</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Öz-şefkat	Okuryazar değil	87	3.49	0.67	Gruplar arası	5.095	4	1.274	2.709	.03
	İlkokul	121	3.23	0.69						
	Ortaokul	31	3.20	0.67	Gruplar içi	173.47	369	.47		
	Lise	23	3.36	0.63						
	Üniversite	112	3.19	0.72						

Tablo 10 verileri incelendiğinde, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin anne eğitim düzeyine göre ($F_{(4,368)}=2.709$, $p<.05$) anlamlı farklılaştığı, okuryazar olmayan ve üniversite mezunu anne eğitim düzeyi arasında üniversite mezunu anne eğitim düzeyi lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda annesi üniversite mezunu olan öğretmenlerin daha yüksek öz-şefkat düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

<i>Betimsel İstatistikler</i>					<i>ANOVA Sonuçları</i>						
<i>Ölçek</i>	<i>Baba eğitim düzeyi</i>	<i>Sayı</i>	\bar{X}	<i>S</i>	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>K.T</i>	<i>sd</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	
Öz-şefkat	Okuryazar değil	28	3.32	0.72	Gruplar arası	2.454	4	.613	1.285	.275	
	İlkokul	148	3.37	0.65							
	Ortaokul	47	3.29	0.69	Gruplar içi	1766.11	369	.477			
	Lise	74	3.21	0.69							
	Üniversite	77	3.18	0.75					Toplam	178.56	373

Tablo 11 verilerine göre, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F_{(4,369)}=1.285$, $p>.05$). Bu durumda; eğitim düzeyi farklı olan babaya sahip öğretmenlerin benzer öz-şefkat düzeylerinde olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Araştırmanın beşinci alt problemine yönelik olarak öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Öğretmenlerin Anne baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları

<i>Ölçekler</i>	<i>(1)</i>	<i>(2)</i>	<i>(3)</i>	<i>(4)</i>
1. Öz-şefkat	1.00			
2. Demokratik Tutum	.394**	1.00		
3. Koruyucu-istekçi Tutum	-.323**	-.442**	1.00	
4. Otoriter Tutum	-.392**	-.691**	.745**	1.00

$p<.01$ **

Tablo 12 verilerine göre; öz-şefkat ile demokratik tutum arasında pozitif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde ($r=0,394$; $p<.01$), öz-şefkat ile koruyucu-istekçi tutum arasında negatif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde ($r=-.323$; $p<.01$), öz-şefkat ile otoriter tutum arasında ise negatif yönlü, anlamlı ve orta düzeyde ($r=-.392$; $p<.01$) ilişki vardır. Ayrıca, araştırmanın altıncı alt problemine yönelik basamaklı regresyon analizi sonuçları Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Basamaklı Regresyon Analizi Sonuçları

<i>Basamaklar</i>	<i>Yordayıcı değişkenler</i>	<i>β</i>	<i>Yordama (R)</i>	<i>Gücü</i>	<i>Açıklanan Varyans (R^2)</i>
1.	Demokratik Tutum	.395	.395		.156
2.	Koruyucu-istekçi Tutum	-.185	.428		.183

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

Tablo 13 verilerine göre, anne baba tutumlarından demokratik tutum ve koruyucu-istekçi tutumun öğretmenlerdeki öz-şefkat düzeyindeki varyansın %18.3'ünü açıkladığı görülmektedir. Tablo 13'teki basamaklı regresyon analizine ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Öğretmenlerin Öz-Şefkat Düzeylerinin Yordanmasına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

<i>Model</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Regresyon	32.731	2	16.365	41.541	.000
Artık (Residual)	145.763	370	.394		

Tablo 14 incelendiğinde, Tablo 13'te verilen basamaklı regresyon analizinde elde edilen yordama gücünün anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($F_{(2,370)}=41.541$, $p<.000$). Öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerinin yordanmasına ilişkin yapılan regresyon analizi iki basamakta gerçekleşmiştir ve iki değişkenin önemli yordayıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan analiz sonuçları, regresyon eşitliğine önemli yordayıcı olarak giren demokratik tutumun öz-şefkate ilişkin varyansın %15.6'sını açıklayacak güçte olduğunu, koruyucu-istekçi tutumun ise varyansın %2.7'sini açıklayacak güçte olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, otoriter tutumun toplam varyansa anlamlı katkı sağlamadığı, öğretmenlerin öz-şefkat düzeylerini anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile öz-şefkat arasındaki ilişkiyi inceleyen bu araştırmada, yapılan analizler sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmenlerin anne baba tutumlarını daha çok demokratik tutum olarak algıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin demokratik anne baba tutumlarını yüksek düzeyde algımlarken, koruyucu-istekçi ve otoriter anne baba tutumlarını düşük düzeyde algıladığı görülmektedir. Alanyazında örnekleme öğretmen olan benzer bir çalışmaya rastlanmamakla birlikte anne baba tutumları üzerine yapılmış çalışmalara bakıldığında; Bodur'un (2021) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada demokratik puan ortalamaları, koruyucu ve otoriter tutumdan daha fazla bulunmuştur. Gündüz (2023) ve Gürbüz'ün (2021) çalışmalarında üniversite öğrencilerinde algılanan anne baba tutumlarına baktığında benzer şekilde en yüksek demokratik tutumun algımlandığını bulunmuştur. Bu çalışma sonuçlarında da alanyazınla paralellik görülerek örneklemin demokratik tutumu diğer tutumlardan daha yüksek algıladığı bulunmuştur. Bu durum ülkemizde anne baba tutumlarının genel olarak demokratik algımlandığını göstermektedir ve olumlu bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Anne baba tutumunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılaştığı; erkeklerin kadınlara göre koruyucu-istekçi tutumu daha yüksek oranda algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Kıvrak (2021) araştırmasında erkeklerin kadınlara kıyasla koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunu anlamlı düzeyde daha yüksek algıladığını bulmuştur. Benzer araştırmalarda; genç yetişkinlerde (Ulu, 2022), üniversite öğrencilerinde (Yıldırım ve Sezer, 2018) cinsiyet değişkeni konusunda erkeklerin kadınlara göre anne babalarını daha koruyucu-istekçi algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Fan ve Zhang'ın (2014) araştırmasında da erkekler ebeveynlerini kadınlara oranla daha koruyucu algılamaktadır. Bu sonuçlardan farklı olarak, Kaplan (2021) çalışmasında kadınların algıladıkları ebeveyn tutumlarının erkeklere oranla daha koruyucu olduğunu bulmuştur. Bunun yanında cinsiyet ile algılanan anne baba tutumu arasında anlamlı farklılık bulmayan çalışmalar da (Akyol Kol, 2023; Baumrind, 1991; Demiriz ve Öğretir, 2007; Uji vd., 2014) vardır. Her kültür ve dolayısıyla ebeveyn, çocuğun cinsiyetine bağlı olarak farklı tutumlar gösterebilmektedir. Bazen aynı ebeveyn kız çocuklarına baskıcı tutum sergilerken erkek çocuklarına demokratik ya da aşırı hoşgörülü olabilmektedir (Yıldız Bıçakçı, 2004). Her ne kadar gittikçe toplumsal cinsiyet algısında değişim gözlene de özellikle geçmiş yıllarda atermil toplum yapısının etkisiyle hayatın birçok alanında erkekler daha çok gücün, kadınlar ise sakinlik ve merhametin temsilcisi olarak görülmektedir (Akkaş, 2024). Erkek çocuklarının kız çocuklarına oranla daha değerli görülüp istek ve ihtiyaçlarının önemsendiği ailelerde (Kulaksızoğlu, 1989), bu araştırmada olduğu gibi erkeklere daha koruyucu-istekçi bir tutum gösterme olasılığı artmaktadır.

Anne baba tutumunun yaş değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alanyazında konuyla ilgili yapılan çalışmalar daha çok anne babaların yaşıyla ilgili yapılmıştır. Sak vd. (2015), 31-40 yaş aralığındaki anne babaların 41 yaş üzeri anne babalardan daha demokratik tutuma sahip olduğunu, 41 yaş ve üzeri ebeveynlerin daha çok otoriter ve izin verici tutumlar gösterdiğini bulmuştur. Sayın (2010), annelerin yaşının artmasıyla daha az ya da daha çok otoriter tutum sergilediğini belirtmiştir. Rafferty ve Griffin (2010) ve Şanlı ve Öztürk (2012) ise yaşı küçük olan anne babaların demokratik tutumu daha az sergilediğini kanıtlayan çalışmalar yapmışlardır. Yaşı büyük olan ebeveynlerin kendi çocukluk dönemlerinin özellikleri düşünülerek çocukluklarında otoriter tutuma sahip ebeveynleri olmuş olabileceği düşünülmektedir. Bu bakış açısı sebebiyle bu çalışmada da yaşı büyük olan öğretmenlerin ebeveynlerinden, kendi ebeveynlerinden gördüklerine benzer şekilde otoriter bir tutum görmeleri ya da ödünleme sonucu koruyucu-istekçi tutum görmeleri beklenebilirdi. Sonuçların bu yönde çıkmamasının örnekleme 41 yaş üzeri öğretmen sayısının az olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada, anne baba tutumunun anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılaşmadığı bulunurken, babanın lise ve ilkokul eğitim düzeyine sahip olmasıyla koruyucu-istekçi tutumun algılanması arasında lise eğitim düzeyi lehine anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

edilmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlardan anne eğitim düzeyinin anlamlı farklılık yaratmazken baba eğitim düzeyinin anlamlı düzeyde farklılaşması toplumumuzdaki ataerkil yapıdan kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmada öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeyinin orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Soyer (2010) 605 öğretmen adayıyla yaptığı araştırmasında özel eğitim öğretmen adaylarının öz-şefkat düzeyinin orta düzeyde olduğunu bulmuştur. Kuzu (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında katılımcıların öz-şefkat düzeylerinin orta düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Öztürk (2017) de benzer şekilde öğretmenlerle yaptığı araştırmada öz-şefkat düzeyini orta düzey bulmuştur. Bu durumda öğretmenlerin öz-şefkatlerinin istenilen düzeyin altında olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin kendilerine karşı yeterince anlayışlı ve destekleyici olmadıkları söylenebilir.

Demografik değişkenler açısından veriler incelendiğinde öğretmenlerin algıladıkları öz-şefkat düzeyinin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla öz-şefkat düzeyinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu araştırmadan farklı olarak yapılan bazı çalışmalarda (Akyol Kol, 2023; İskender, 2009; Neff vd., 2007; Neff vd., 2008) kadınlar ve erkekler arasında öz-şefkat düzeylerinde anlamlı fark bulunamamıştır. Öte yandan bu araştırma sonuçlarına paralel olarak alanyazında kadınların erkeklere göre daha az öz-şefkat, daha fazla öz-eleştiri becerisine sahip oldukları görülmektedir (Neff, 2003, Yarnell vd., 2015). Kıvrak (2021) da benzer şekilde araştırmasında erkeklerin öz-şefkat puanlarının kadınlara oranla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alanyazındaki birçok araştırmada (DeVore, 2013; Kaplan, 2021; Neff ve McGehee, 2010; Yarnell vd., 2015) erkeklerin öz-şefkat düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni olarak kadınların kendilerine daha yargılayıcı yaklaşımları ve erkeklere oranla daha fazla olumsuz iç konuşmalar yapmaları olabilir (DeVore, 2013). Kadınların erkeklere oranla daha mükemmeliyetçi yapıda olması, kültürel olarak kadınlardan daha fazla beklenti içinde olunması, bu nedenle de kadınlarda gelişen eleştirel iç sesin artması çalışmalardaki bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir.

Öz-şefkat düzeyinin yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. Neff ve McGehee (2010) ve Ulu'nun (2022) çalışmaları da araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir ve yaş ile öz-şefkat arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öztürk (2017), ilköğretim kademesinde çalışan öğretmenler üzerinde yaptığı araştırmada öz şefkat ile yaş arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yetişkinlik dönemlerinde bireylerde ölçülen öz-şefkat karakter, yapılan iş, hayattaki beklentilerinin ne kadar gerçekleştiği gibi pek çok farklı etkene bağlı olarak değişebilmektedir. Bu noktada öz-şefkatin geliştirilebilir bir özellik de olduğu ve bu sebeple sonuçların değişkenlik gösterebileceği söylenebilir.

Öz-şefkat düzeyinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı, anne eğitim düzeyine göre ise anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Anne okuryazar olmama ve üniversite mezunu olma değişkenleri arasında annenin üniversite mezunu olması lehine öz-şefkat düzeyinde anlamlı bir farklılık söz konusudur. Kara (2019), babası yüksek eğitim almış öğrencilerin öz duyarlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuştur. Solak Şimşek (2019), Dilmaç Pınar (2020), Ulu (2022), ve Akyol Kol (2023) ise çalışmalarında anne ve baba eğitim düzeyi ile öz-şefkat arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu bulgular bizi yüksek eğitim düzeyine sahip ailelerde annenin daha bilinçli davranmasının ve çocukla daha etkili bir iletişim kurmasının öz-şefkati olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılabilir.

Algılanan anne baba tutumları ile öz-şefkat düzeyleri arasında anlamlı ilişki bulunmuş; demokratik tutum ile öz-şefkat arasında pozitif yönlü orta düzeyde, koruyucu-istekçi ve otoriter tutum ile öz-şefkat arasında negatif yönlü orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışma sonuçları alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Ulu (2022) genç yetişkinlerle yaptığı çalışmada demokratik tutum ile öz-şefkat arasında pozitif yönlü, otoriter ve koruyucu-istekçi tutum ile öz-şefkat arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2009) ve Eker'in (2011) üniversite öğrencileri üzerine yaptıkları araştırmalar da öz-şefkat ve anne baba tutumları arasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Neff ve McGehee (2010), Yılmaz ve Kesici (2014), Pepping ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırmalarda da demokratik tutumun öz-şefkat ile pozitif yönlü, otoriter ve koruyucu-istekçi tutumun öz-şefkat ile negatif yönlü anlamlı ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bayar'ın (2016) çalışma sonuçlarına göre; ailelerini demokratik algılayan üniversite öğrencilerinin öz-şefkat düzeyleri, ailelerini otoriter algılayanlardan daha yüksektir. Kişilerin yetiştirildikleri ortam ve anne babalarından gördükleri tutumların kendilerine gösterecekleri değeri belirlediği düşünülmektedir (Neff, 2003a). Özellikle genç ve genç yetişkinler arasında oluşan öz-şefkat düzeylerinin farklı olmasının esas sebebinin aile içi ilişkiler ve bilişsel faktörler olduğu bilinmektedir (Neff ve McGehee, 2010). İçimizdeki duyguları tanımak ve dikkat etme yeteneğinin erken yaşlarda ailelerinden aldıkları empatiyle ilişkili olduğu iddia edilmektedir. Bu nedenle çocukluklarında sıcak ve destekleyici ailelere sahip çocuklarda öz-şefkat seviyeleri daha yüksek olurken soğuk ve eleştirel aileler için tersi söz konusu olmaktadır (Stolorow vd., 1987). Öz-şefkatin kendini acımasızca eleştirmeden şefkat göstermek olarak tanımlandığı düşünüldüğünde anne babasından bu tutumu görmeyen bireylerde öz-şefkat düşük olabilmektedir. Tüm bu durumlar bireylerin çocuklukta yaşadıkları ebeveyn tutumlarının ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarının tamamında olduğu gibi doğru anne baba tutumuna sahip olan bireylerde öz-şefkatin artması beklenen sonuçtur. Buradan hareketle; demokratik ebeveyn tutumunun kişinin öz-şefkat

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

oranını arttırırken otoriter ve koruyucu-istekçi tutumun öz-şefkat düzeyini azaltması alanyazını destekler niteliktedir.

Öz-şefkatin anne baba tutumlarını yordama düzeylerine bakıldığında demokratik tutumun öz-şefkati %15.6 oranında, koruyucu-istekçi ve demokratik tutum birlikte olduğunda öz-şefkati %18.3 oranında yordadığı bulunmuştur. İmanoğlu (2021) genç yetişkinlerle yaptığı çalışmasında babanın aşırı korumacı tutumunun öz-şefkat üzerinde pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç yüksek oranda olmasa da koruyucu-istekçi tutumun öz-şefkati yordaması sonucunun alanyazınla tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu araştırma sonuçlarından hareketle anne baba tutumlarından koruyucu-istekçi ve demokratik tutumun öz-şefkatin anlamlı yordayıcıları olduğu söylenebilir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle okullarda öz-şefkat kavramının daha fazla yer alması sağlanarak öğretmenler konu hakkında bilinçlendirilebilir. Mevcut araştırmanın örneklemini öğretmenler ile sınırlıdır, ancak öz-şefkati etkileme potansiyeline sahip olabilecek okul yöneticileri, ebeveynler gibi paydaşlar da dâhil edilerek bütüncül bir bakış açısıyla farklı çalışmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir. Algılanan anne ve baba tutumlarına ilişkin reddedici, izin verici, ihmalkâr ve dengesiz anne baba tutumları gibi daha fazla anne baba tutumu içeren ölçekler kullanılarak konu derinlemesine araştırılabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 07.03.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 14836

Yazarların Katkı Oranı

Tüm yazarlar eşit katkı sunmuşlardır (1. yazar %50, 2. yazar %50).

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

Akkaş, İ. (2024). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı. *EKEV Akademi Dergisi*, (ICOAEF Özel Sayı), 97-118.

- Akyol Kol, H. (2023). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin algılanan ebeveyn tutumları ile öz-duyarlık açısından incelenmesi*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Altun, G. (2021). *Geç ergenlik döneminde ebeveyn tutumları ile yaşam doyumu ve öz şefkat arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Başal, H. A., Kahraman, P. B., Derman, M. T., Kahraman, Ö., ve Sümer, H. (2014). Otoriter ve demokratik tutuma sahip ebeveynleri olan 5-6 yaş çocuklarının evcilik oyunlarında üstlendikleri roller. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 384-409.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887-907.
- Bilecik, S. (2017). Anne baba tutumlarının bireylerin din algısına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 7-38.
- Bodur, B. (2021). *Algılanan anne baba tutumu ve bilişsel çarpıtmalar ile internet bağımlılığı davranışı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Okan Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Çağdaş, A. (2015). *Anne baba çocuk iletişimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çetinkale, E. (2006). *11. sınıf öğrencilerinin denetim odakları, problem çözme becerileri ve algılanan anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin cinsiyet ve akademik alan değişkenleri açısından incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Çetinkaya, E. (2022). *Psikolojik esneklik, öz şefkat, algılanan stres ve evlilik kalitesinin bazı demografik değişkenler ve aralarındaki ilişki açısından incelenmesi*. Ufuk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Demiriz, S. ve Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Deniz, M., Kesici, Ş., and Sümer, A. S. (2008). The validity and reliability of the Turkish version of the Self-Compassion Scale. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 36(9), 1151-1160.
- DeVore, R. (2013). Analysis of Gender Differences in Self-Statements and Mood Disorders. *McNair Scholars Research Journal*, 9(1), 5–12.

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

- Dilmaç Pınar, Ş. (2020). *Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik sağlık ve öz-şefkat düzeylerinin belirlenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Dix, T. and Grusec, J. E. (1983). Parental influence techniques: An attributional analysis. *Child Development*, 54(3), 645–652.
- Doğruyol, S. (2023). *Algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü*. Mersin Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Dokuz Eylül Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Eker, H. (2011). *Üniversite öğrencilerinin öz-duyarlık ve duyarlı sevgi düzeylerinin ebeveyn tutumları açısından incelenmesi*. Sakarya Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Erginbay, Ş. (2014). *Ortaokul 5. ve 8. sınıflarda algılanan anne baba tutumları ve ailelerin çocuk yetiştirme stillerinin akademik başarıya etkisi*. Fatih Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Eroğlu, F. (2017). *Evli bireylerde psikolojik iyi oluş ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Fan, J. and Zhang, L. F. (2014). The role of perceived parenting styles in thinking styles. *Learning and Individual Differences*, 32, 204-211.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2015). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (çev. Ali DÖNMEZ ve Nermin ÇELEN). Ankara: İmge Kitabevi.
- Germer, C. (2009). *The mindful path to self-compassion: Freeing yourself from destructive thoughts and emotions*. New York: Guilford Press.
- Gilbert, P. (2019). Psychotherapy for the 21st century: An integrative, evolutionary, contextual, biopsychosocial approach. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 92(2), 164–189.
- Gökmenoğlu, E. (2011). *Üniversite öğrencilerinin utangaçlık düzeyleri ile algıladıkları anne-baba tutumları arasındaki ilişki*. Maltepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Gündüz, R. Ü. (2023). *Üniversiteye devam eden öğrencilerin algılanan anne-baba tutumları ve çocukluk çağı narsisizminin iletişim becerilerini yordama gücü*. İstanbul Arel Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

- Gülkaya, M. (2018). *Ergenlerin algıladıkları ve mevcut anne baba tutumları arasındaki ilişki ve algılanan anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Ufuk Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Gürbüz, A. C. (2021). *niversite đrencilerinin yeme tutumları ile anne-baba tutumları ve depresyon arasındaki ilişki*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Hall, J. L. (2015). *An examination into the relationship between self-compassion and parenting styles*. East Tennessee State University: Unpublished thesis.
- İmanoğlu, M. C. (2021). *Algılanan ebeveynlik tutumları, benlik saygısı, olumlu-olumsuz duygulanım ve öz-şefkat ilişkisi*. Maltepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- İskender, M. (2009). The relationship between self-compassion, self efficacy, and control belief about learning in Turkish university students. *Social Behavior and Personality*, 37(5), 711-720.
- Kaplan, D. (2021). *Algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal kaygı arasındaki ilişkide öz duyarlılık, ilişkilere dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların aracı rolü*. Maltepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kara, A. Ç. (2019). *niversite đrencilerinde anne-baba bağlanması ile öz duyarlılık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kawamura, K. Y., Frost, R. O. and Harmatz, M. G. (2002). The relationship of perceived parenting styles to perfectionism. *Personality and individual differences*, 32(2), 317-327.
- Kayaalp, İ. ve Gündüz, B. (2018). Ergenlerin anne baba tutumları ile problem zme becerileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracı rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 514-536.
- Kıvrak, Z. (2021). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn tutumu, öz şefkat, öz tikslenme ilişkisinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Koch, K., Pauly, K., Kellermann, T., Seiferth, N. Y., Reske, M. and Backes, V. (2007). Gender differences in the cognitive control of emotion: An fMRI study. *Neuropsychologia*, 45, 2744–2754.
- Korap, N. (2013). *Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerin iletişim becerilerine etkisi*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Kulaksızıoğlu, A. (1989). Çocuk yetiştirme tutumları ve aile. *Eğitim ve Bilim*, 12(74).
- Kulaksızıoğlu, A. (2011). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

- Kuzgun, Y. (1972). *Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi*. Hacettepe Üniversitesi: Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 63-68.
- Kuzu, S. (2011). *Öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumları ve öz duyarlık düzeylerinin karşılaştırılması*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Küçük, M. (2020). *Yetişkinlerin öz şefkat, bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluş özelliklerinin incelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- McClun, L. A., and Merrell, K. W. (1998). Relationship of perceived parenting styles, locus of control orientation, and self-concept among junior high age students. *Psychology in the Schools*, 35(4), 381-390.
- Neff, K. D. (2003a). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and Identity*, 2(3), 223-250.
- Neff, K. (2003b). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and identity*, 2(2), 85-101.
- Neff, K. D. (2004). Self-Compassion and Psychological Well-Being. *Constructivism in the Human Sciences*, 9, 27-37.
- Neff, K. D., Rude, S. S. and Kirkpatrick, K. L. (2007). An Examination of Self-compassion in Relation to Positive Psychological Functioning and Personality Traits. *Journal of Research in Personality*, 41(4), 908–916.
- Neff, K. D., Pisitsungkagarn, K. and Hsieh, Y. P. (2008). Self-compassion and self-construal in the United States, Thailand, and Taiwan. *Journal of cross-cultural psychology*, 39(3), 267-285.
- Neff, K. D. and McGehee, P. (2010). Self-compassion and Psychological Resilience Among Adolescents and Young Adults. *Self and Identity*, 9(3), 225–240.
- Neff, K. D. (2012). The science of self-compassion. *Compassion and wisdom in psychotherapy*, 1, 79-92.
- Neff, K., and Germer, C. (2018). *The Mindful Self-Compassion Workbook: A Proven Way to Accept Yourself, Build Inner Strength, and Thrive*. New York: Guilford Press.
- Neff, K. D., Knox, M. C., Long, P. and Gregory, K. (2020). Caring for others without losing yourself: An adaptation of the Mindful Self-Compassion program for healthcare communities. *Journal of Clinical Psychology*. 76(9), 1543- 1562.

- Neff, K. D., and Knox, M. C. (2020). *Self-compassion. In Encyclopedia of personality and individual differences*. New York: Springer International Publishing.
- Okumuş, V. (2018). *Çocukların sosyal medya kullanımları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Okuyucu, A. (2017). *İlkokul döneminde anne baba tutumlarının öğrenci başarısına etkisi Esenler İlçesi Örneği*. Yıldız Teknik Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Öztürk, Ş. (2017). *İlköğretim birinci kademe öğretmenlerinde öz-anlayış ile işe bağlı gerginlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Toros Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Pekdoğan, S., ve Kanak, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcılığa ilişkin algıları: Metafor analizi örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, (3), 138-147.
- Pekyürek, İ. (2018). *Bir okul örneğinde anne baba tutumlarının ergenlerin kişilik yapısı ve cinsiyet rolü ile ilişkisinin incelenmesi*. Beykent Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Pepping, C. A., Davis, P. J., O'Donovan, A., and Pal, J. (2015). Individual differences in self-compassion: The role of attachment and experiences of parenting in childhood. *Self and Identity*, 14(1), 104-117.
- Rafferty, Y. and Griffin, K. W. (2010). Parenting behaviours among low-income mothers of preschool age children in the USA: implications for parenting programmes. *International Journal of Early Years Education*, 18(2), 143-157.
- Rubin, J. B. (2013). Psychoanalysis is self-centered. *Soul on the couch*, 79-108.
- Sak, R., Sak, İ. Ş., Atlı, S. ve Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Sayın, K. B. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Empati Becerileri ile Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişki*. Maltepe Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Solak Şimşek, N. (2019). *Lise öğrencilerinde öznel iyi oluş ve öz şefkat arasındaki ilişki*. Akdeniz Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Soyer, U. (2010). *Özel eğitim öğretmen adaylarının öz duyarlık ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış doktora tezi.
- Stolorow, R. D., Brandchaft, B. and Atwood, G. E. (1987). *Psychoanalytic treatment: An intersubjective approach*. Berkeley: Analytic Press.

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

- Sümer, A. (2008). *Farklı öz-anlayış (self-compassion) düzeylerine sahip üniversite öğrencilerinde depresyon anksiyete ve stresin değerlendirilmesi*. Selçuk Üniversitesi: Yayımlanmış yüksek lisans tezi.
- Şahin, D. (2018). *Ortaöğretim kurumlarına devam eden 14-18 yaş arası ergenlerin anne baba tutumları ve öz anlayışlarının sosyal görünüş kaygılarına etkisi*. Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 31-48.
- Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Pearson Publications.
- Tanaka, M., Wekerle, C., Schmuck, M. L., Paglia-Boak, A. and MAP Research Team. (2011). The linkages among childhood maltreatment, adolescent mental health, and self-compassion in child welfare adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 35(10), 887-898.
- Temiz, Ö. (2020). *Algılanan anne ve baba tutumunun bağlanma stilleri, öz-şefkat ve benlik saygısı üzerine etkisi*. İstanbul Okan Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Tuncer, O. (1980). *Çocuk ve Eğitim*. Ankara: TED Yayınları.
- Uji, M., Sakamoto, A., Adachi, K. and Kitamura, T. (2014). The impact of authoritative, authoritarian, and permissive parenting styles on children's later mental health in Japan: Focusing on parent and child gender. *Journal of child and family studies*, 23, 293-302.
- Ulu, G. (2022). *Genç yetişkinlerde ebeveyn tutumları, anksiyete ve öz-şefkat ilişkisi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Waasdorp, T. E., Lindstrom Johnson, S., Shukla, K. D. and Bradshaw, C. P. (2020). Measuring school climate: Invariance across middle and high school students. *Children & Schools*, 42(1), 53-62.
- Yarnell, L. M., Stafford, R. E., Neff, K. D., Reilly, E. D., Knox, M. C. and Mullarkey, M. (2015). Meta-analysis of gender differences in self-compassion. *Self and Identity*, 14(5), 499-520.
- Yavuzer, H. (2020). *Ana- baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız Bıçakçı, M. (2004). *Annesi çalışan ve çalışmayan çocukların anne baba tutumlarını algılamalarının ve benlik imajlarının incelenmesi*. Ankara Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yılmaz, M. T. (2009). *Üniversite öğrencilerinin öz-anlayışları (self-compassion) ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Selçuk Üniversitesi: Yayımlanmamış doktora tezi.

- Yılmaz, M. T. Ve Kesici, S. (2014). Anne baba tutumları ve kardeş sırasının üniversite öğrencilerinin öz-anlayışlarının gelişimine etkisi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(6), 131-157.
- Young, J. E., and Klosko, J. S. (1994). *Reinventing Your Life: The Breakthrough Program to End Negative Behavior and Feel Great Again*. Londra: Penguin Books.
- Yücel, Y. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi*. İstanbul Arel Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Zengin, E. (2019). *Ergenlerde anne baba tutumları ile sınav kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi: Ortaokul örneği*. İstanbul Gelişim Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.

Extended Abstract

Introduction

It can be accepted that compassion and therefore self-compassion in the relationship between teachers and their students is a necessity both in terms of the teacher's well-being and professionally (Soyer, 2010). When the level of self-compassion in an individual is high, positive thoughts will increase and the effect of negative thoughts will decrease, therefore professionals (teachers, psychological counselors, psychiatrists) who aim to help individuals improve themselves need to use such a basic skill (Deniz et al., 2008). Considering that the school, where we spend important years of our lives, and therefore teachers, have significant effects on individuals' self-compassion, it is thought that it is important to find out the level of teachers' self-compassion and its relationship with parental attitudes. When the literature on this subject is examined, it is seen that the number of studies measuring the level of self-compassion in teachers is quite low, and no study has been found that relates the perceived parental attitude in teachers to self-compassion. Starting from this starting point, this research aims to examine the relationship between teachers' perceived parental attitudes and their levels of self-compassion. For this purpose, answers to the following questions were sought:

1. What is the level of parental attitudes perceived by teachers?
2. Do teachers' perceived parental attitudes differ significantly according to variables such as gender, age, and mother and father's level of education?
3. What are teachers' self-compassion levels?
4. Do teachers' self-compassion levels differ significantly according to variables such as gender, age, and mother and father's level of education?
5. Is there a significant relationship between teachers' perceived parental attitudes and their levels of self-compassion?

6. To what extent do teachers' perceived parental attitudes predict their levels of self-compassion?

The concept of self-compassion has been encountered more frequently in recent years. With the increasing interest in positive psychology today, the focus has begun to shift from the negative aspects of individuals to their positive characteristics that will support well-being, also known as psychological resilience. The reason for this situation becomes clear when we consider how much the love and compassion that individuals show themselves affect psychological well-being. Although self-compassion is thought to be developed in later periods of life, it is seen in studies (Kıvrak, 2021; Küçük, 2020) that a person's love and understanding for themselves is more related to the unconditional love shown by their family while raising them. It is known that the 0-6 age period in particular forms the basis of human personality. Loving oneself and knowing that one is valuable is also a feeling that is established during this period. For these reasons, it is important to investigate the relationship between self-compassion and parental attitudes by taking into account different variables. In addition, this study is considered important in terms of determining to what extent the perceived parental attitude of teachers explains self-compassion and differs from the studies in the literature. This study examined the relationship between teachers' perceived parental attitudes and self-compassion. Self-compassion in teachers affects the teacher's approach to both himself/herself and his/her students. In addition, since self-compassion reduces negative thoughts, it is a skill that should be possessed by professionals who aim to help and develop others, such as teaching. For these reasons, it is thought that examining the relationship between teachers' perceived parental attitudes and self-compassion levels by considering variables such as gender, age, and mother and father's education level will reveal useful information for the literature. In addition, when the literature is examined, it is seen that the number of studies on self-compassion is quite low compared to other fields, and the studies examining the relationship between self-compassion and parental attitudes are insufficient and need to be supported by new studies. No study has been found in the literature on teachers' relationship between parental attitudes and self-compassion. In this respect, it is thought that the study will contribute to the relevant literature.

Method

The correlational survey model, a quantitative research design, was used in this study. The sample of the research was determined using a cluster sampling method. The research was conducted with 374 teachers working in schools in the İpekyolu, Tuşba, and Edremit central districts of Van province during the 2022-2023 academic year.

The research data were obtained from teachers working in official kindergartens, primary schools, secondary schools, and high schools determined by the researcher in the second semester of the 2022-2023 academic year. During the data collection process, first of all, application approval was obtained from the Van Yüzüncü Yıl University Social and Human Sciences Ethics Committee, and official permissions were obtained from the Van Provincial Directorate of National Education. Data were collected by applying the scales to teachers working in kindergartens, primary schools, secondary schools, and high schools in the Edremit, İpekyolu, and Tuşba districts of Van province voluntarily. The data collection process took approximately four months. Approximately half of the data (200 teachers) were collected online through a form created via the Google form program, and the rest (174 teachers) were collected face-to-face with forms distributed to teachers in schools.

"Self-Compassion Scale" and "Parental Attitude Scale" were used as data collection instruments in this research. Descriptive statistics (mean, standard deviation), inferential statistics (independent samples t-test, ANOVA), Pearson Product-Moment Correlation Coefficient, and stepwise regression analysis were used in the data analysis of the research.

Result and Discussion

As a result of the research; it was found that teachers perceived parental attitudes more as democratic attitudes, men had a higher perception of protective-demanding attitude compared to women, and there was a significant difference in the perception of protective-demanding attitude according to the father's level of education being high school or primary school, and there was no significant difference between parental attitudes and age. It was determined that teachers' perceived self-compassion level was moderate and male teachers had a higher level of self-compassion compared to female teachers. While there was no significant differentiation in self-compassion level according to the father's education level, it was found to be significant in favor of university graduate mothers. There was no significant differentiation in self-compassion level according to age. A significant relationship was found between perceived parental attitudes and self-compassion levels; a positively moderate relationship between democratic attitude and self-compassion, and a negatively moderate relationship between protective-demanding attitude, authoritarian attitude, and self-compassion were identified. It was found that a democratic attitude predicted self-compassion by 15.6%, and when combined with a protective-demanding attitude, it predicted it by 18.3%.

Based on the results obtained in this study, teachers can be made more aware of the concept of self-compassion in schools. The sample of the current study is limited to teachers, but it can be suggested that different studies be carried out with a holistic perspective by including stakeholders such as school administrators and parents who may have the potential to affect self-compassion. The

Öğretmenlerin Algıladıkları Anne Baba Tutumları İle Öz-Şefkat Düzeyleri Arasındaki İlişki

subject can be investigated in depth by using scales that include more parental attitudes such as rejecting, permissive, neglectful and unbalanced parental attitudes.